

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Studium humanitní vzdělanosti

Zuzana Šodorová

Role genderu v rekreační a profesionální cyklistice.

Přehledová stat'

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ludmila Maria Wladyniak, M. A, Ph. D

Praha 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20.6.2024

.....

Zuzana Šodorová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí mé práce paní Ludmile Marii Władyniak, M. A, Ph.D. za cenné rady, připomínky a trpělivost během celého procesu.

Obsah

Abstrakt	5
1. Úvod.....	6
2. Sport a tradičně definované genderové role.....	8
2.1 Gender	8
2.2 Genderové role	9
2.2.1 Genderové role ve sportu	10
2.3 Genderová identita.....	10
2.4 Vliv genderové reprezentace	11
2.5 Historie žen ve sportu.....	12
3. Cyklistika	14
3.1 Genderové vzorce v rekreační a transportní cyklistice.....	14
3.2 Profesionální cyklistika	15
3.2.1 Gender v profesionálních cyklistických závodech – Olympijské hry	15
4. Strategie vyhledávání zdrojů.....	16
4.1 Problém a cíl kvalifikační práce	17
4.2 Inspirace	17
5. Přehled zvolených výzkumů.....	18
5.1 Exploring gendered cycling behaviours within a large-scale behavioural data-set. (Beecham a Wood, 2013)	18
5.2 Experiences that affect participation of women and gender diverse athletes in competitive cycling (Ayala, 2020)	21
5.3 Male and female motivations for participating in a mass cycling race for amateurs, The skoda bike challenge case study. (Malchrowicz-Moško, 2019).....	23
5.4 Enhancing women's participation and advancement in competitive cycling. (Dixon, 2017).....	25
5.5 Cycling behaviour in 17 countries across 6 continents: levels of cycling, who cycles, for what purpose, and how far? (Goel, 2022).....	27
5.6 Advancing women's cycling through digital activism: a feminist critical discourse analysis (Hoeber, Shaw a Rowe, 2023).....	29
5.7 Cycling Assemblages, Self-Tracking Digital Technologies and Negotiating Gendered Subjectivities of Road Cyclists On-the-Move (Barrie, Waitt a Brennan-Horley, 2019)	32
6. Přehledová tabulka výzkumů	36
7. Závěr	38
8. Bibliografie	41

Abstrakt

Hlavním záměrem této práce je představit roli genderu a jeho vliv v rekreační i profesionální cyklistice. Toto téma již bylo předmětem mnoha výzkumů a nadále je předmětem zkoumání a je zajímavé jak z pohledu genderových studií, tak z pohledu sociologie sportu. Je také předmětem veřejných debat, především v posledních letech, ve kterých došlo ke zviditelnění ženské cyklistiky. Kvalifikační práce má charakter přehledové stati, která na základě publikovaných výzkumů z posledních deseti let shrnuje přehled dosavadních poznatků a prezentuje výsledky výzkumů z oblasti genderu v cyklistice.

Klíčová slova:

Gender, cyklistika, cyklistické chování, genderová reprezentace, genderové role, sport, sportovní účast

1. Úvod

Sport jako takový je jednou z nejoslavovanějších aktivit v naší společnosti. Dříve mělo sportovní vyžití mnoho funkcí, od duševních a náboženských vyjádření po přípravu na válku. V dnešní době je také senzací a veřejnou zábavou, slouží ke sdružování a plní sociální funkci. Je také zdrojem příjmů a kariérního růstu, profesionální sport vytváří množství pracovních pozic a celý sportovní průmysl je významnou ekonomickou složkou HDP.

Sportovní prostředí, přestože je na jednu stranu velice pozitivní a nese s sebou benefity fyzické, psychické a sociální, může být také prostředím, ve kterém se jeho účastníci mohou setkávat s rasismem, genderovými stereotypy a předsudky, homofobií a i násilím. Sport může být významným hráčem a hybatelem sociální změny, ale na jeho prostředí je třeba nahlížet kriticky (Roper, 2013, s. 1-20).

Cyklistika je spojována se svobodou, nezávislostí a tím, že zlepšuje psychické a fyzické zdraví u mužů i žen. Navzdory kritice a morálnímu pohoršení v počátcích ženské cyklistiky, se cyklistky účastní závodů od konce 19. století. Tento progres ale není lineární, ženská cyklistika je stále provázána strukturálními a kulturními problémy, které poškozují mentální zdraví sportovkyň. Významné jsou socioekonomické důvody, mezi které patří nestabilní zaměstnání, nízká podpora profesionálních týmů a konflikt rolí jednotlivce. Dále se sportovkyně často setkávají se sexuálním obtěžováním, body-shamingem a manipulací. Setkáváme se také s ekonomickou propastí v investicích mezi mužskými a ženskými cyklistickými týmy. Tento přístup brání rozvoji ženské cyklistiky a také vyvolává psychosociální rizikové faktory (Colangelo, 2023).

Stejně jako mnoho jiných ženských odvětví sportu, ženská cyklistika je v současnosti „na vzestupu“. Ovšem nerovnosti v ženském a mužském závodním světě přetrvávají. Přestože cyklistika v dnešní době není považována za kontroverzní ženský sport, ženy se potkávají s více překážkami než muži, pokud chtějí závodit, nebo jen rekreačně jezdit. V profesionální kariéře se tyto problémy většinou točí okolo signifikantně nižších platů a limitovaných zdrojů, které mohou cyklistky využívat. Setkávají se také s nevyrovnanou mocenskou dynamikou, která vede k násilným vztahům a zneužívání. Ženy jsou také podceňovány na základě jejich přisuzovaného genderu a s tím spojených genderových rolí (Colangelo, 2023).

Kvalifikační práci zpracovávám jako přehledovou stať. V první části uvádím čtenáře do tématu, představím teoretické koncepty, se kterými práce pracuje a v druhé části se budu zabývat empirickými výzkumy, jež zkoumají tuto problematiku. Vzhledem k relevantnosti výzkumů zahrnuji pouze výzkumy z posledních deseti let, tedy výzkumy od roku 2013. Výzkumy se zabývají profesionální i rekreační cyklistikou a porovnávají výsledky z různých prostředí.

2. Sport a tradičně definované genderové role

Sport se definuje jako soutěživá činnost soupeřů/soupeřek, kteří se utkávají v daném prostoru a čase s cílem ukázat svou nadřazenost v ovládnutí objektu, či aktivity za předem daných institucionalizovaných pravidel (Sekot, 2006, s. 10 a 25). Jde o sociálně konstruovaný fenomén, jež se formoval kulturou a sociálními vztahy (Sekot, 2006, s. 10-25; McDonald a Pappano, 2008, s. 154). Úspěch ve sportu, stejně jako v politice a byznysu, je v naší společnosti vnímán jako součást mužské identity. Sport tak slouží jako platforma pro demonstraci mužské síly a zdůrazňování genderových rozdílů (McDonald a Pappano, 2008, s. 2–3).

Role genderových stereotypů a genderových rolí v rozdílech mezi pohlavími v rámci sportu byla silně studována ve sportovní psychologii, studie ukazují, že stereotypy si jedinec osvojuje v rámci socializace (Chalabev, 2013).

Existuje mnoho výzkumů, které se zabývají rozdíly v motivaci a zdravotním přínosu například běžeckých závodů mezi pohlavími (Malchrowicz-Moško, 2019). Nejdůležitějšími motivy pro běhání u žen jsou sociální potřeby a fyzická zdatnost, zatímco u mužů jde spíše o soutěžení a úspěch (Ogles, 1995).

S genderem ve sportu se setkáváme také v rámci termínu "genderové instituce" který znamená, že genderové aspekty jsou přítomny v procesech, praxích, obrazech a ideologiích a rozdělení moci v různých oblastech společenského života (Acker, 1992).

2.1 Gender

Pojem gender v sociologii je sociálním konstruktem popisujícím set správného chování, které je připisováno ženskému nebo mužskému pohlaví. Představa o genderu se proměňuje s časem, gender je představa o tom, jak společnost očekává, že se budou muži a ženy chovat (Renzetti, 2003). Gender ukazuje na psychologické, kulturní a sociální rozdíly mezi muži a ženami, pohlaví jsou rozdíly fyzické (Giddens, 2013).

Jinými slovy, biologicky dané pohlaví je základem pro konstrukci sociální kategorie, kterou nazýváme gender neboli mužskost a ženskost. Gender se konstruuje na základě tělesné stavby lidských těl a je prezentován jako „přirozený“ základ pro sociální genderovou

diferenci, která tvoří dvě kategorie: „ženskou“ a „mužskou“, které mají být odlišné a dichotomické v rámci sociokulturního řádu (Connell, 2002, s. 48). „Mužství“ je konstruováno jako protiklad „ženství“ (Bourdieu, 2000, s. 25 a 47–49), čímž je odůvodněno připisování protikladných vlastností a atributů. Connell uvádí, že ženám jsou připisovány charakteristiky jako pečovatelské sklony, emocionalita, komunikativnost, intuitivnost a sklony k monogamii, zatímco mužům se připisuje agresivita, tvrdohlavost, logika, racionalita a promiskuita (Connell, 2002, s. 40).

Lidé, tím se zde myslí celá společnost, těmto předpokladům věří, a to, že s nimi jednají, jako s pravdivými je důležitější, než jestli sedí na daného člověka. To vede k tomu, že k mužům a ženám se lidé chovají jinak. Tyto předpoklady jsou často založeny na stereotypech a mnoho lidí používá genderové stereotypy k tomu, aby navigovali své sociální interakce a také podle nich modelují svou představu světa (Renzetti, 2003, s. 2). Stereotypy jsou „příliš zjednodušené předpoklady týkající se společných vlastností lidí s určitým statutem“ (Lindsey, 2020, s. 5). A genderové stereotypy jsou shrnutím popisu mužskosti a ženskosti, jež jsou zjednodušené a generalizované (Renzetti, 2014), výsledkem genderových stereotypů je sexismus, tedy postavení statusů mužů a žen, kdy muži zaujímají dominantní postavení (Lindsey, 2020).

2.2 Genderové role

Genderové role jsou sociologický pojem, jde o sociální role, které jsou předpokládány od členů společnosti a odvíjí se od jejich přisuzovaného genderu (Renzetti, 2020). Dle Lindsey (2020) se v sociologii genderové role používají jako opak k rolím určeným biologickým pohlavím a tím zvýrazňují rozdíl mezi sociální a biologickou konstrukcí genderu. Jde o společensky očekávané vzorce chování a jednání, povahové rysy v dané společnosti přisuzované jako mužské nebo ženské.

Ve strukturálním funkcionalismu jsou genderové role považovány za komplementární, protože muži a ženy jsou biologicky rozdílní. Genderové role se objevily brzy v lidské historii a poté byly institucionalizovány, protože se adaptovaly a byly nutné ve vývoji lidstva (Renzetti, 2020).

2.2.1 Genderové role ve sportu

Tradičně definované genderové role ve sportu rozdělují aktivity a soutěže na základě pohlaví, přičemž muži jsou spojováni s agresivními a silovými sporty, zatímco ženy s jemnějšími a estetičtějšími sporty. Bourdieu řadí sporty mezi tzv. hry násilí, jichž se „pravý muž“ účastní, aby projevoval své úsilí o slávu a významné postavení ve veřejné sféře a tím uplatňuje „mužské vlastnosti“ (Bourdieu, 2000, s. 48). Genderové role se v čase mění, v současnosti se mnoho sportů otevírá pro obě pohlaví a do světla přichází také intersekcionalní nerovnosti (Gender equality and participation in sport, 2016).

Mezi „mužské“ sporty se tak řadí třeba fotbal, hokej, bojové sporty a mezi ženské sporty gymnastika, krasobruslení, volejbal, aerobik. Toto rozdělení posiluje genderové stereotypy o fyzických a psychických vlastnostech mužů a žen, kdy se muži zobrazují jako silní a agresivní, zatímco ženy jsou prezentovány jako emocionální a křehké.

Genderová segregace v rámci sportu omezuje možnosti mužů a žen v tom se účastnit a realizovat ve sportech, které je zajímají a baví. Tradiční představa o genderových kategoriích ve sportu nezohledňuje individuální rozdíly. Nezohledňuje také individuální zájmy a schopnosti jedinců, někteří muži se raději věnují jemnějším sportům a některé ženy preferují silové sporty. „Použití síly, agrese či dominance žen ve sportu nekoresponduje s vžitými představami o ženskosti,“ jak uvádí Sekot (2006, s. 317). Sport je silně genderovanou institucí, která se stala specifickou mužskou doménou. Mužský organizovaný sport je oslavován, jde o chvályhodnou, významnou instituci s dlouholetou tradicí, mezitím na ženský organizovaný sport se pohlíží jako na experiment, nebo dočasný počin, jež podporuje shovívavost „velkorysých mužů“ (McDonald a Pappano, 2008, s. 238).

2.3 Genderová identita

Genderovou identitu lze chápat jako vnímání sebe samo jako ženu či muže, jde o vnitřní pocit, se kterým se jedinec ztotožňuje bez ohledu na jeho biologické pohlaví. Genderová identita se vyvíjí, a plně se formuje ve věku šesti let a samotný proces formování začíná dříve a je ovlivněn mnoha faktory (Lindsey, 2020). Důležitými jsou sociální a kulturní faktory, které mají hlavní vliv, ty jedince učí, jaké genderové role jsou očekávány v dané společnosti. Dalšími jsou biologické faktory, jako hormonální vliv a prenatální vývoj,

přestože jejich konkrétní dopad není stále určen a je předmětem výzkumu. Poté ekologické faktory, tedy prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá a které může ovlivnit jeho biologickou identitu. Genderová identita je spektrum, ne striktní binární rozdělení a může se v průběhu života měnit a je důležité respektovat genderovou identitu každého člověka (Renzetti a Curran, 2003).

2.4 Vliv genderové reprezentace

Genderová reprezentace se týká způsobů, jakými jsou genderové identity a role zobrazovány a konstruovány v různých formách sociálního života, včetně médií, kultury, institucí a interpersonálních vztahů. Zahrnuje to zkoumání toho, jak jsou genderové stereotypy a normy reprodukovány a zpochybňovány v diskurzu, obrazech a praktikách (Renzetti, 2003).

Přestože mají ženy v dnešní době ve sportu více možností, jsou stále nedostatečně zastoupeny ve vyšších vedoucích pozicích napříč celým sportovním světem (Burton, 2015). Sport je potřeba vnímat jako genderovaný prostor. „Sport aktivně konstruuje chlapce a muže tak, aby ukazovali, vážili si a reprodukovali tradiční představy o maskulinitě“ (Anderson, 2009). Sport také funguje jako prostor, ve kterém se definuje a reprodukuje hegemonická maskulinita, ve které jedna forma maskulinity (v tomto případě heterosexuální a fyzicky dominantní) udržuje své výstavní postavení utlačováním všech ostatních forem maskulinity a podřizováním žen (Connel, 2020). Ženy tak jsou často situované jako „jiné“ v sociální instituci sportu a přítomnost žen ve sportu v pozicích atletek, trenérek a manažerek nebo ředitelek je neustále pod dohledem (Burton, 2015).

Důležitá je také demografie organizací, která určuje, kdo je vhodný pro dané pozice a tím pádem vhodný pro určitý typ práce v rámci organizace. Pokud je organizace nastavena tak, že ženy častěji, a především provádí určitý typ práce a muži jiný, organizace tak komunikuje, že ženy preferují a mají vlohy pro jiné druhy práce než muži (Ely a Padavic, 2007). Ženy v celé USA drží méně než 25 % seniorních vedoucích pozic v profesionálních sportovních organizacích (s výjimkou NBA, kde je tato hodnota 33 %) (Burton, 2015). I mimo USA je málo pravděpodobné, že budou ženy ve vedoucích pozicích v dobrovolných i profesionálních sportovních organizacích. Na základě těchto údajů je organizační demografie vedoucích pozic ve sportovních organizacích silně vychýlena ve prospěch mužů.

Tento nerovný poměr pohlaví slouží k posílení představy o maskulinitě a mužském vedení jako normě ve sportu (Burton, 2015).

Genderování sportovních organizací funguje jako mocenská osa, která mužům a maskulinitě přiznává moc nad ženami a prostřednictvím této moci jsou ženy marginalizovány z vedoucích rolí nebo pozic (Burton, 2015). Hegemonická maskulinita ve sportovních organizacích slouží jako princip, který omezuje přístup žen do vyšších pozic.

Moc je dalším faktorem ovlivňujícím genderové vztahy ve sportovních organizacích, tento fenomén je často zkoumán poststrukturální optikou. Zkoumána je také politika pozitivní diskriminace a její interpretace ve sportovních organizacích (Claringbould a Knoppers, 2007). Muži ve zkoumaných sportovních organizacích sice podporovali a zdůrazňovali důležitost začlenění žen do vyšších řad organizace, ale nepodporovali žádné změny politik, které by pomohly dostat ženy do vyšších pozic. Přijatelnost žen na vyšší pozice navíc také ovlivňovala „genderová vhodnost“, od žen se očekávalo, že nebudou mít malé děti, budou dobře vzdělané a budou mít zkušenosti na vedoucích pozicích a budou flexibilní a jejich chování bude odpovídat představám mužských lídrů. Očekává se také, že ženy na těchto pozicích nebudou feministky a budou oddané svému sportu. Mužští lídři tak využívají svou moc k udržení hranic, jež umožňují dominanci mužského vedení a omezují účast žen na ty, které odpovídají jejich představě (Burton, 2015).

2.5 Historie žen ve sportu

Historie žen ve sportu je komplikovanou a dlouhou kapitolou, kterou se zde pokusím ve zkratce představit, od antických olympijských her po současný sportovní svět.

V antických Olympijských hrách soutěžili bohatí, zdatní muži v soutěžích, které měly napodobovat požadavky na řecké válečníky té doby. V těchto hrách byly ženy vyloučeny nejen ze soutěžení, ale také z pozorování her (Roper, 2013, s. 4). Po znovu zavedení Olympijských her v roce 1896 se mnoho nezměnilo, ženy se stále nesměly účastnit závodů, vzhledem ke společenským představám a genderovým rolím té doby. Ženy se staly součástí sportovních utkání v roce 1900, ale ženská účast byla nízká a mediální pokrytí bylo téměř nulové (Roper, 2013, s. 4). S postupem času se do Olympijských her přidávaly sporty pro ženy. Na Letních Olympijských hrách v Londýně v roce 2012 bylo poprvé všech 26

sportovních disciplín otevřeno pro oba gendery a všechny zúčastněné země do nich zahrnuly ženy.

Přestože sport je pro ženy v posledních dekadách dostupnější, v mnoha sportech stále dominují muži. Ženy se setkávají s diskriminací, obtěžováním a genderovými rozdíly jako atletky, koučky a ve vedoucích pozicích. Další problémy se objevují pro genderově různé atlety, včetně transgender atletů, nebinárních a genderově netypických atletů. Například se často objevují debaty ohledně non-cisgender atletů a o tom, jestli mají právo soutěžit v kategoriích, které souhlasí s jejich genderovou identitou (Ayala, 2020).

Tato genderová nerovnost je v cyklistice velmi výrazná, především v cyklistických závodech. V posledních letech bylo v Austrálii, Spojeném království a Spojených státech zaregistrováno mezi 15 % a 17,5 % atletů v ženské kategorii. Některé typy závodů mají podíl atletů zapsaných v ženské kategorii ještě nižší, v ultra vytrvalostních horských cyklistických závodech napříč Evropou tvoří ženy okolo 2 až 4 % závodníků (Ayala, 2020). Pro zvýšení účasti závodníků nedostatečně reprezentovaných genderových identit v závodní cyklistice musíme nejdříve identifikovat faktory ovlivňující jejich participaci (Ayala, 2020).

3. Cyklistika

Tato kvalifikační práce se zaměřuje na problematiku genderu v cyklistice, a tak je potřeba začít představením cyklistiky jako takové a dílčích problémů a konceptů, ve kterých lze gender v rámci cyklistiky zkoumat.

3.1 Genderové vzorce v rekreační a transportní cyklistice

Vlastnosti, chování a aktivity připisované především mužům jsou vnímány jako nadřazené těm typicky ženským. Jakákoli diskuze o ženách ve vedoucích pozicích ve sportu tedy musí vycházet z diskuze o genderu jako o fundamentálním aspektu organizačních a sociálních procesů. Díky tomu se nám podaří rozumět tomu jak, a proč je gender silným faktorem v sociálních a organizačních procesech, které definují organizace, včetně sportovních organizací (Burton, 2015).

Cyklistický výzkum na auto-mobilizovaném globálním severu se zaměřuje na městskou dopravu, specificky na absenci účelové cyklistiky, s měnícím se klimatem je tento výzkum často zaměřen na udržitelný způsob dopravy. Výzkum mobilit se soustředí na porozumění cyklistice skrze její výzkum, jako na křížení tělesných kompetencí, idejí a materiality, ale gender v tomto zkoumání není zohledněn (Barrie, 2019). Silniční cyklistika jako způsob cvičení stoupá ve studiu volného času a důvodem je pravděpodobně účast nad rámec běžných sportovních struktur (typicky se jedná o muže středního věku jezdící v neformálních skupinách). Od roku 2000 stoupá počet mužů jezdících na kole dlouhé vzdálenosti pro zlepšení své kondice, a v literatuře je dobře známé nedostatečné zastoupení žen v tomto sportu. Literatura také ukazuje, jak je volnočasová cyklistika důležitá a klíčová pro změnu a vytváření genderových praktik a významů (Barrie, 2019). Například Falcous (2017) čerpá ze smíšených kvalitativních metod s neformální cyklistickou skupinou na Novém Zélandu, která, i přes nedostatečné zastoupení žen nevidí gender jako výraznou bariéru. Falcous (2017) tento jev vysvětluje prostřednictvím tzv. etiky střední třídy, která uznává individuální úspěch, schopnosti a normy, které strategicky odmítají strukturální překážky.

Na mnoha případových studiích je možné ukázat, jak se genderované dimenze moci a identity vztahují k silniční cyklistice. Etnografická práce O'Connera a Browna (2007)

odhalila silniční cyklistiku jako centrální pojem v sociální konstrukci genderu. Členství v neformálních silničních cyklistických skupinách umožňovalo prostředí pro produkci genderové ideologie, praktik a pomáhalo utvářet takzvaného “víkendového rytíře”. Cyklistika spustila podstatné změny v identitě jednotlivce skrze neformální soutěžení na veřejných cestách (Barrie, 2019).

3.2 Profesionální cyklistika

Cyklistika se stala profesionálním sportem už ke konci 19. století, což je skoro o století dříve, než spousta jiných dnes populárních sportů, jako je rugby. Už od té doby ekonomický sektor profesionální cyklistiky obsahuje čtyři hlavní typy aktérů. Veřejnost, která je ochotná sledovat reklamy, aby mohla sledovat cyklistické závody, organizátory sportovních eventů, kteří jsou ochotni zaplatit závodní logistiku a výhry pro sportovce, sponzory sportovních týmů a cyklisty samotné (Reeth, 2022).

3.2.1 Gender v profesionálních cyklistických závodech – Olympijské hry

Sexismus je přetrvávajícím problémem v Olympijských hrách. Pro historiky jsou Olympijské hry ideální k analýze společenské změny v průběhu času a role, kterou hrají v proměně genderových významů, které přispívají ke kulturnímu sexismu (McLachlan, 2016).

Stejně jako ostatní sporty, Olympijské hry jsou místem, kde „vznikají ideologie o mužské dominanci, kde jsou obrazy, přesvědčení a praktiky mužské moci a nadřazenosti neustále přehrávají a reprodukují... spolu s těmi, které znevažují ženskost, ženy a jejich postavení a jejich sportovní aktivity“ (Pfister, ‘Olympic Men and Women’, 111).

4. Strategie vyhledávání zdrojů

Pro tuto bakalářskou práci jsem zvolila metodologickou strategii přehledové stati. Přehledová studie je typem vědecké práce, která shrnuje a analyzuje již existující poznatky o daném tématu, její cíl se odvíjí od konkrétního typu zvolené přehledové stati. Těchto typů existuje několik a každý typ má svá specifika. Pro svou kvalifikační práci jsem zvolila *literární přehled*, ve kterém shrnuji a rozpracovávám empirické výzkumy. Definice tohoto typu přehledové stati je „přehled dosavadních poznatků o zvoleném tématu za určité časové období“ (Mareš, 2013, s. 430). Přehled se opírá o nalezené výzkumné studie týkající se daného tématu, jejich analýzu a zobecnění výsledků (Mareš, 2013, s. 430).

Do obecného představení hlavních vlastností přehledové studie patří komplexní a ucelený přehled o zvoleném tématu, ovšem z důvodu omezení rozsahu mé kvalifikační práce jsem vybrala 7 konkrétních výzkumů, jež jsem považovala za relevantní pro problematiku genderu v cyklistice, dále sem patří objektivnost a neutrální prezentování výsledků zvolených výzkumů (Mareš, 2013). Cílem mé kvalifikační práce je, jak je v souladu s cíli přehledových studií, představit a shrnout problém genderu v rekreační a profesionální cyklistice v současné vědecké diskuzi a empirických výzkumech provedených od roku 2013.

Výzkumy jsem volila jak kvantitativní, tak kvalitativní a také studie smíšené. Studie kvantitativní a kvalitativní byly prováděny především v západních společnostech, mezi konkrétní země patří USA, Polsko a Austrálie. Z kvantitativních studií jedna zahrnuje data ze 17 zemí na 6 kontinentech a druhá zkoumá data z Anglie, konkrétně z oblasti Londýna. Globální studii jsem zařadila, protože mi přišlo důležité zmínit, jak se genderové vzorce v cyklistice projevují v rámci celého světa.

V práci také zkoumám gender v cyklistice pouze na genderových vzorcích žen a mužů, nezahrnuji tedy hlouběji LGBT+, ani sexuální menšiny nebo identity, přestože se jich jeden z výzkumů lehce dotýká (Erin E. Ayala a kol., 2020).

Pro vyhledávání vědeckých výzkumů jsem použila databáze *JSTOR Journals* a *Taylor & Francis*. Výzkumy, které nejsou z těchto databází jsem hledala skrze jinou literaturu v databázích UK a s pomocí vyhledávače *UKAŽ*. Články byly publikovány v recenzovaných vědeckých časopisech v časovém rozmezí od roku 2013 do současnosti. Zvolené výzkumy jsou zaměřeny na gender a jeho projevy v rekreační, transportní a

profesionální cyklistice, výzkumy jsou zaměřeny jak na konkrétní cyklistické události především v západních společnostech, tak na globální vzorce v cyklistice. Vyhledávala jsem v angličtině pomocí těchto klíčových slov: „gender and cycling“ OR „gender and cycling behaviour“ OR „sport and gender“ OR „gender and cycling participation“.

Snažila jsem se volit výzkumy, které zkoumají cyklistiku a gender ze sociologické perspektivy. Ačkoli některé výzkumy nebyly realizovány a publikovány v sociologických časopisech a byly primárně zaměřeny na sport a sportovní management, nebo genderová studia, přesto se zabývají problematikou genderu v cyklistice a využívají k její analýze sociologickou perspektivu, a tak jsem se rozhodla dané články zařadit do kvalifikační práce.

4.1 Problém a cíl kvalifikační práce

Problémem této kvalifikační práce je tedy gender jako proměna v cyklistice, jeho role a případné důsledky, které pramení z nerovnosti mezi muži a ženami a jejich předpokládanými genderovými rolami.

Cílem kvalifikační práce je představit a shrnout problém genderu v rekreační a profesionální cyklistice v současné vědecké diskuzi a empirických výzkumech provedených od roku 2013.

4.2 Inspirace

Inspirací pro zvolení tohoto tématu bakalářské práce mi byla má vlastní angažovanost v cyklistice. Cyklistiky se od začátku vysoké školy účastním na semi-profesionální úrovni v českém prostředí a chtěla jsem hlouběji prozkoumat vzorce chování, které mě provázejí na každodenní bázi a shrnout, zda je má zkušenost izolovanou zkušeností jednotlivce nebo, zda je součástí cyklistiky samotné a jde o strukturu, která je s tímto sportem spojena na globální úrovni.

5. Přehled zvolených výzkumů

5.1 Exploring gendered cycling behaviours within a large-scale behavioural data-set. (Beecham a Wood, 2013)

Tento kvantitativní výzkum byl proveden analýzou více než 10 milionů cest členů londýnského *Cycle hire scheme* a autoři díky ní zjistili, že vzorce ženské cyklistiky se výrazně liší od mužských. Cílem práce bylo odhalit vzorce používání sdílených kol a zjistit, jak se liší mužské využití kol od ženského (Beecham a Wood, 2013, s. 83).

V rámci teoretické části výzkumu se tato studie opírá o předchozí výzkumy v rámci sociálních věd, ve kterých se rozvíjí výzkum překážek a motivace, především k městské cyklistice a významná část výzkumů se zaměřuje na roli genderu. Z předchozích výzkumů vychází, že zatímco v cyklisticky přívětivých městech je cyklistika vnímána jako velice inkluzivní aktivita dostupná pro všechny demografické skupiny, ve městech orientovaných na auta je cyklistika vnímána jako aktivita především pro muže v mladším a středním věku (Garrard, Handy, Dill, 2012). Pro tento vnímaný a skutečný rozdíl v oblibě cyklistiky mezi ženami a muži v prostředích, kde není cyklistika hlavním způsobem přepravy je mnoho vysvětlení. V kvalitativních studiích vychází motivace k cyklistice jako individuální a je v souvislosti se specifickými osobními okolnostmi a životními etapami. Kvantitativní výzkumy naznačují, že tyto rozdíly vychází z preferencí: muži, častěji, než ženy souhlasí s tím, že je jízda na kole baví. Podstatným problémem je osobní bezpečnost, v porovnání s muži ženy spíše volí trasy mimo hlavní cesty a po cyklostezkách (Dill, Gliebe, 2008).

Metodikou byla tedy kvantitativní studie, jak jsem již uvedla v úvodu výzkumu. Pro získání informací byla využita data z příměstských systémů sdílených kol, která jsou nahrávána do centrálních databází. Výzkumníci pracující ve sběru dat a vizualizaci informací tato data zpracovali a následně zkoumali, aby našli vzorce používání v různém prostorovém a časovém rozlišení. Informace využili provozovatelé systému sdílených kol pro zlepšení svých služeb, avšak byli omezeni nedostatečnou podrobností získaných informací. Data byla také sbírána z webů a ze záznamů uskutečněných cest. Ovšem bez přístupu k databázi zákazníků, nebylo možné tato data spojit s jednotlivci, jejich historií používání a kontextem využívání. Výzkum spolupracoval s *Transport for London* a tyto detailnější informace z londýnského systému sdílených kol byly zpřístupněny pro specifické

použití v rámci výzkumu. Zpřístupněny byly veškeré záznamy zákazníků obsahující gender, poštovní směrovací číslo a historické záznamy užívání. Cílem *TfL* je přilákat větší počet žen k využívání sdílených kol, protože mnoho předchozích výzkumů našlo rozdílnosti v přístupu a zkušenostech s cyklistikou mezi muži a ženami. Analýza poznatků z tohoto výzkumu může mít dopad nejen na systém LCHS, ale také diskutuje zjištění v kontextu již existující debaty o chování mužů a žen v cyklistice (Beecham a Wood, 2013, s.85-86).

Výzkum měl přístup k obrovskému množství dat a využití systému sdílených kol je zcela novým způsobem, který otevírá mnoho možností pro studování pozorovaného chování. Díky tomu, že byla použita jen data ze sdílených kol je typ kola, které jednotlivci používali standardizován, všichni uživatelé také měli ke sdíleným kolům stejný přístup, cena využití kola byla také stejná pro všechny zúčastněné a geografie, ve které kola využívali, byla taktéž standardizována na centrální Londýn (Beecham a Wood, 2013, s. 90).

Výzkum zkontrastoval všechny cesty provedené muži a ženami od spuštění systému sdílených kol. Ženy momentálně tvoří zhruba čtvrtinu uživatelů a více žen, než by se dalo očekávat, vzhledem k celkové populaci, žije v městských komunitách a méně jich žije v bohatších, příměstských částech. Ženy také používají systém sdílených kol méně než muži, přestože tvoří 25-26 % uživatelů, tvoří jen 17 % častých uživatelů a 34 % těch nejméně aktivních uživatelů. Nejčastější cesty zaznamenané muži jsou cesty mezi hlavními dopravními uzly a pracovišti a muži také využívají sdílená kola více v pracovní dny v dopravní špičce. Ženy také konzistentně spadají mezi nejméně aktivní uživatele a jezdí pomaleji než muži, z těchto dat a dat z dalších výzkumů vychází, že ženy preferují rekreační cyklistiku (Beecham a Wood ,2013, s.94-95).

Pro ženy je typická cyklistika o víkendu a v londýnských parcích, zatímco muži častěji využívají cyklistiku jako způsob přepravy. Při studiu časoprostorových souvislostí, u kterých účastníci cesty podnikají, zjišťujeme, že ženské trasy jsou silně prostorově strukturované, a to i při užitkových a přepravních cestách. Je velmi výjimečné, že by se ženy pohybovaly na více proudových silnicích, volí spíše části města s menším provozem a cyklotrasami (Beecham a Wood , 2013, s. 83-84, 95).

Závěr:

- Ženy nejčastěji využívají kola pro projížďky v městských parcích a vrací kola na stejné místo, kde si je také vyzvedly, což souhlasí s využitím kola především pro rekreační cyklistiku (Beecham a Wood, 2013, s. 95).
- Využívání sdílených kol mezi muži je pravidelnou aktivitou, což naznačuje vysoké využití kola jako dopravního prostředku po městě, zatímco volnočasové využití kola je typičtější pro ženy.
- Ženy využívají kola pro přepravu spíše v ranních špičkách, oproti tomu muži je využívají i v odpolední a večerní špičce.
- Obecně je využití sdílených kol mezi ženami nižší, než mezi muži (Beecham a Wood, 2013, s. 94).

5.2 Experiences that affect participation of women and gender diverse athletes in competitive cycling (Ayala, 2020)

Tato studie zkoumá zkušenosti žen a genderově fluidních atletů v závodní cyklistice. Výzkum byl proveden kombinovanou metodou kvantitativního a kvalitativního výzkumu a soustředí se na prostředí závodní cyklistiky a motivační a demotivační prvky, se kterými se atleti, kteří nejsou cis muži potýkají (Ayala, 2020, s. 10).

Teoretická část výzkumu, vzhledem k omezené literatuře týkající se závodní cyklistiky, vychází z literatury zabývající se sportem v přírodě, který je skoro třicet let starý a zabývá se *omezeními a vyjednáváním (constraints a negotiations)* (Crawford, Jackson a Godbey, 1991). Pro porozumění účasti na sportu a rekreaci zkoumají vědci omezení v účasti. Omezení jsou tedy bariéry a výzvy, která odrazují jedince od účasti ve volnočasových aktivitách. Existují hlavní tři typy omezení a to strukturální, interpersonální a intrapersonální. Omezení mohou ovlivnit, jak jednotlivec tráví volný čas, ale vědci se také zabývají tím, jak se lidé vyrovnávají s danými omezeními. Jedinci, kteří se i přes překážky chtějí aktivit účastnit využívají *vyjednávání*, těch jsou tři hlavní typy, prvním je, že se jednotlivci učí, jak získat informace o omezených příležitostech. Druhý postup je, že provozovatelé mohou upravit a naplánovat činnosti tak, aby vyhovovaly nedostatečně zastoupeným skupinám a třetí variantou je, že se jednotlivci zlepší v dané aktivitě natolik, aby se dostali do pokročilejších částí aktivity (Ayala, 2020, s. 11). Dále se teorie zabývá genderem v cyklistice.

Metodou tedy byla smíšená studie kvantitativního a kvalitativního výzkumu, kritérii pro zúčastnění se výzkumu bylo, aby se sportovci účastnili závodní cyklistiky v posledních 5 letech a neidentifikovali se jako cisgender muži. 382 sportovců odpovídalo na otázky ohledně omezení, jednání a akcí, které zvýšily a snížily jejich účast v cyklistice a jejich zkušenosti s pocitem docenění, byly použity tři otevřené otázky a dvě škály (Ayala, 2020).

Cílem tohoto výzkumu bylo identifikovat zkušenosti, které ovlivňují ženy a genderově fluidní atlety v závodní cyklistice. Pro zvýšení účasti závodníků nedostatečně reprezentovaných genderových identit v závodní cyklistice musíme nejdříve identifikovat faktory ovlivňující jejich participaci. Mezi faktory snižující účast sportovců patřilo těchto sedm hlavních témat:

- Nerovná rozhodnutí v průběhu závodu
 - Tato kategorie byla nejčastěji uvedenou, zahrnuje spojení ženské kategorie s jinými kategoriemi, příliš mnoho lidí v průběhu závodu, neexistující kategorie *masters* pro ženy, nebo spojení všech ženských kategorií do jedné
- Nedostatek zastoupení nebo podpory
- Obtěžování nebo nebezpečné prostředí
- Nerovné výherní ceny pro mužské a ženské kategorie
- Nenápadné podporování stereotypů
- Sportovci uvedli, že žádné činy nesnížily jejich participaci
- Omezená dostupnost

Kvalitativní a kvantitativní zjištění tohoto výzkumu odráží celkovou kulturu cyklistiky a ukazují, jak akce a rozhodnutí jiných v konečném důsledku ovlivňují účast žen a genderově fluidních cyklistů. Zjištění v konečném důsledku ukazují na nutnost pro kulturní posun v rámci cyklistiky, po kterém volají lidé ze sportovního vzdělání, rekreace a sportu. V průběhu posledních 25 let se zformovalo několik mezinárodních orgánů, které se zabývají sportem a rekreací jako lidským právem (Ayala, 2020, s. 16-22).

I přes rozvoj pravidel, která se snaží o rovnost ve sportu a rekreaci, stále existují strukturální obtíže. Organizátoři závodů mohou zvýšit účast žen a genderově fluidních cyklistů investováním do ženských kategorií a poskytnutím stejných příležitostí k závodění, implementováním specifických strategií, které vytváří podporující prostředí a upozorněním na obtěžování, když se objeví a poskytnutím stejných výherních cen. Výzkum také potvrzuje již dřívější zjištění o důležitosti vytvoření společných vyjížděk pro ženy a genderově fluidní cyklisty a angažovanost přihlížejících, pokud se vyskytne obtěžování.

Závěr:

- Výsledky ukazují, že tito cyklisté budou pokračovat v závodění, pokud upřednostní individuální zapojení do sportu.
- Zjištění také zdůrazňují důležitost vytvoření podporující atmosféry se spravedlivé rozhodování o výsledcích a stejná kritéria v rámci startovního pole, stejně jako stejné cenové kategorie výher (Ayala, 2020, s.16-22).

5.3 Male and female motivations for participating in a mass cycling race for amateurs, The skoda bike challenge case study. (Malchrowicz-Moško, 2019)

Tento výzkum měl dva cíle, zjistit motivace pro účast ve velkém cyklistickém závodě pro amatéry a rozdíly v motivaci mezi muži a ženami v cyklistice. Tato empirická studie zahrnovala 385 cyklistů a byla provedena během páté série Skoda Bike Challenge v Poznani v roce 2018. Závod je součástí UCI Gran Fondo World Series závodů, které jsou organizovány okolo celého světa a je největším amatérským cyklistickým závodem v Polsku. Byla provedena diagnostická studie se standardizovanou technikou rozhovoru (Malchrowicz-Moško, 2019, s. 1).

Konceptuální rámec práce stojí na teorii sebeurčení (SDT). Předpoklady této teorie vychází z psychologických potřeb autonomie, kompetence a vztahovosti. Teorie sebeurčení poskytuje vysvětlení s cílem pochopit faktory podporující motivaci a zdravé fungování (Deci a Ryan, 2013). Soustředí se na důležitost vnitřní motivace, která je určující pro vnější motivaci, motivaci k práci a demotivaci. Z předchozích výzkumů vychází, že motivace k cyklistice je především vnitřní (Malchrowicz-Moško, 2019, s. 2).

Metodou tedy byla případová studie provedená pomocí dotazování účastníků závodu, v průzkumu odpovídalo 290 mužů a 95 žen, muži byli především ve věku 31 až 40 let a ženy mezi 19 a 30 lety. Dotazník se skládal z otevřených otázek a škály, ta odhadovala motivy lidí pro účast na fyzických aktivitách a zkoumaly se tyto kategorie: vzhled, fitness, sociální stránka sportu, schopnost/výzva a užití si sportu, dále byla použita deskriptivní statistika. Byl použit chí kvadrát test na určení podobností mezi odpověďmi a rozdíly vyšly jako statisticky významné (Malchrowicz-Moško, 2019, s. 4-8). Významné rozdíly mezi muži a ženami byly nalezeny v těchto kategoriích:

- zájem/užití si sportu
- schopnost/výzva
- kondice

Tyto výsledky jsou důležité pro organizátory, propagaci sportovních akcí a v propagování sportovní turistiky jako udržitelného rozvoje. K tomu je potřeba porozumět

masové motivaci k cyklistice a tato zjištění mohou být použita k rozšíření cyklistiky a jejích potencionálních pozitivních efektů na mentální a fyzické zdraví budoucích cyklistů. Velké amatérské závody v Evropě jsou zajímavým prostředím k výzkumu, jsou důležitou částí destinačního marketingu v turistice a používají se k vytváření obrázku o daném regionu.

Závěr:

- Výsledky ukazují, že sportovci jsou spíše motivováni k účasti na masových sportovních akcích snahou o dobrý výkon a dobrou kondici, zatímco sportovkyně jsou motivovány spíše zdravím a štěstím z pohybu.
- Cyklisté byli více motivováni touhou po kompetitivním sportu, cyklistky se spíše zajímaly o osobní zdraví a celkovou kvalitu života, jako je váha, touha po sociální komunitě a sebevědomí (Malchrowicz-Moško, 2019, s. 8-10).

5.4 Enhancing women's participation and advancement in competitive cycling. (Dixon, 2017)

Tato studie kriticky zkoumá sportovní organizace a tím se snaží odhalit struktury a pravidla, která vyřazují ženy z celkové účasti na závodní cyklistice v USA. Cílem této studie je identifikovat vylučující praktiky, které mohou snižovat ženskou účast a pokrok v závodní cyklistice. Pro studii bylo využito více zdrojů dat včetně 10 rozhovorů se závodními cyklistkami a studie odhalila několik praktik, které ženy silně odrážejí od účasti v závodní cyklistice (Dixon, 2017, s. 10).

Teoretická část práce se zabývá historií ženské cyklistiky, od 19. století po současnost a soustředí se na závodní cyklistiku, protože přestože rekreační počet cyklistek stoupá, počet závodních cyklistek stagnuje. Ženy v roce 2009 tvořily jen 15 % závodních cyklistů v USA a toto číslo se zvedlo jen o 2 % do roku 2015. Podle výzkumníků nestačí jen poskytovat více sportovních možností pro ženy, protože to “neřeší podmínky, které vytváří a udržují rovnost pohlaví” (Shaw a Frisby, 2006, s. 492). Kritické zkoumání organizací může odhalit struktury a pravidla, které ve skutečnosti fungují tak, že odrážejí ženy od plné participace. Tyto struktury se mohou na první pohled zdát genderově neutrální, ale mohou mít široký genderovaný dopad. Tato studie poskytuje kritické zkoumání závodní struktury USA a jejich postupů, s cílem identifikovat vylučující praktiky, které by mohly snižovat participaci žen v pokročilé závodní cyklistice (Dixon, 2017, s. 11).

Ředitelé sportovních organizací legitimizují, regulují a definují pravidla v jejich příslušném sportu, v cyklistice mají tedy moc určit, jak bude vypadat struktura závodu, kultura závodů a jak si udrží sportovce. Aby USAC úspěšně rozvíjelo sportovce skrze cyklistiku, musí atlety efektivně rekrutovat, udržet ve sportu a úspěšně je posouvat ve sportu dále. U toho se opírají o organizátory závodu, že jim poskytnou prostředí pro závody (Dixon, 2017, s. 12).

Metodou tohoto výzkumu, jak bylo naznačeno v úvodu, je případová studie. Pro její realizování bylo použito více způsobů sběru dat, prvními byly USAC dokumenty, letáky promující závody a stránky závodních klubů. Následovaly polostrukturované rozhovory se závodními cyklisty v Texasu, a jak jsem zmínila v úvodu, těchto rozhovorů proběhlo deset. Otázky byly vytvořeny s pomocí literatury o genderu a sportu (Dixon, 2017, s. 12-18).

Posledním zdrojem dat byla e-mailová a telefonní komunikace se zaměstnanci USAC, manažery závodních klubů a pořadateli závodů, které byly použity pro doplnění, potvrzení a upřesnění informací, neproběhly s nimi formální rozhovory. Společně tyto metody utvořily obraz formálních pravidel, možností a struktury USAC a jejích eventů.

Závěr:

Ve výzkumu se objevily tři hlavní témata spojující problémy se strukturálními problémy, tato tři témata se objevila u všech respondentů a v rámci rozhovoru byly zřejmé silně negativní dopady, které má momentální struktura závodů na ženskou participaci v závodní cyklistice (Dixon, 2017, s. 14-18). Tato tři témata tedy jsou:

- spojování kategorií
- postup v systému
- výše výherních cen

Ženy v kompetitivní cyklistice se potýkají s jasnými překážkami v účasti na závodech a postupu v závodní cyklistice, organizační praktiky, jako spojování kategorií, nejasný systém postupu mezi kategoriemi a nestejně výhry pro muže a pro ženy ztěžují postup ve sportu.

Zjištěné problémy dokazují, že současná struktura sportu je škodlivá pro udržení, motivaci a rozvoj ženské cyklistiky (Green, 2005), ale také ukazují, jak upravit existující vzorce chování a myšlení v ženské kompetitivní cyklistice. S těmito znalostmi by vůdci těchto organizací a pořadatelé závodů měli být lépe vybaveni k tomu začít upravovat pravidla tak, aby přilákali ženy do cyklistiky a poskytli jim možnosti se zlepšit a postoupit ve sportu výše.

5.5 Cycling behaviour in 17 countries across 6 continents: levels of cycling, who cycles, for what purpose, and how far? (Goel, 2022)

Tato studie je mezinárodní komparace cyklistického chování. Pro studii byla použita kombinace městských, regionálních a státních cestovních průzkumů ze 17 zemí napříč šesti kontinenty v průběhu let 2009 až 2019. Studie je deskriptivní analýzou cyklistického chování, obsahuje úroveň cyklistické dopravy, účel cesty, vzdálenost, také obsahuje demografii uživatelů na úrovni měst (v případě 35 velkých měst s počtem obyvatel přes 1 milion) a v urbanizovaných oblastech na celostátní úrovni v 11 zemích (Goel, 2022).

Zjistili jsme silnou souvislost mezi úrovní cyklistiky a zastoupením žen mezi cyklisty, téměř všude, kde je podíl cyklistické dopravy vyšší, než 7 % vykonávají ženy stejný počet cest na kole jako muži, zatímco v oblastech, kde cyklistická doprava tvoří méně, než 7 % je podíl žen mezi cyklisty mnohem menší. V oblastech, kde cyklistika není tak běžnou, jsou ženy nedostatečně zastoupeny ve všech věkových kategoriích a nedostatečné zastoupení se zvyšuje u žen starších 16 let. Nedostatečné zastoupení jsou také lidé nad 60 let, ale v oblastech, kde je cyklistika silně rozšířena nejsou rozdíly tak velké (Goel, 2022).

Cílem výzkumu bylo odpovědět na tyto otázky: Jaký je podíl cyklistiky v jednotlivých zemích a městech v rámci všech provedených cest, pracovních i mimopražských? Jak se podíl cyklistiky dle vzdálenosti liší mezi zeměmi a mezi městy a jak to souvisí s celou úrovní cyklistiky? Jak se liší podíl cyklistiky pro věkové a genderové skupiny v jednotlivých zemích a městech a jak to souvisí s úrovní cyklistiky? Jaká je interakce mezi věkovým a genderovým zastoupením cyklistů a jak se liší? A poslední: Můžeme na základě úrovně cyklistiky a zastoupení pohlaví a věku mezi cyklisty vytvořit globální typologii měst?

Metodou výzkumu byla, jak jsem již zmínila, deskriptivní analýza s použitím dat z průzkumů, které proběhly v 17 zemích na 6 kontinentech. Města v průzkumech se vybírala na základě dostupnosti dat s ohledem na zahrnutí co největšího možného počtu světových regionů, včetně zakomponování co největšího rozptylu ekonomické situace země. Data byla sbírána formou cestovních deníků, někteří respondenti zaznamenávali cesty během jednoho dne, někteří více dní po sobě, délka sběru dat se odvíjela od lokality.

Výsledky jsou ve dvou kategoriích, na úrovni města a na celostátní úrovni, protože situace uvnitř zemí je často velmi rozdílná. Výsledky na celostátní úrovni jsou shrnutím venkovských oblastí dané země (Goel, 2022).

Podíl cyklistiky a její účel ve většině geografíí je především pro přepravu do práce. V oblastech s vysokým podílem cyklistiky je častější cyklistika pro rekreaci. Nizozemí, Japonsko a Německo patří mezi země s největším podílem cyklistů a jejich města patří mezi města s největším podílem cyklistické dopravy. Nejnižší podíl má USA a Brazílie.

Reprezentace žen v cyklistice je nevyrovnaná, v 8 z 11 zemí a ve 27 z 35 měst jezdí na kole méně žen než mužů. Analýza ukázala silnou korelaci mezi poměrem mužů a žen, kteří jezdí na kole a celkovým podílem cyklistiky, tedy v zemích a městech s vyšší úrovní cyklistiky jezdí na kole muži a ženy přibližně stejně často. V oblastech s nižší úrovní cyklistiky jezdí ženy v průměru o 50-60 % méně než muži (Goel, 2022).

Studie nenašla přímou souvislost mezi délkou cyklistických tras a celkovou úrovní cyklistiky v dané oblasti a k vysoké úrovni cyklistiky může přispívat velký podíl krátkých cest (do 5 km) ke kterým jednotlivci využívají kola. Důležité je zaměřit se nejen na dojíždění do práce, ale také na rekreační volnočasovou cyklistiku pro rodiny.

Závěr:

Shrnutí měst a zemí do homogenní cyklistické typologie odhaluje, že vysoká míra cyklistiky se vždy objevuje v oblastech, kde je reprezentace žen a všech věkových skupin dobrá. Autoři výzkumu doporučují, že pro dosažení rovnocenného zastoupení žen a všech věkových kategorií v cyklistice je nutné zařídit, aby obytné oblasti byly přívětivé pro cyklisty a cesty do škol byly bezpečné, což by mělo být stejně důležité, jako cyklistické pruhy, které se vytváří pro dojíždění do práce (Goel, 2022).

5.6 Advancing women's cycling through digital activism: a feminist critical discourse analysis (Hoeber, Shaw a Rowe, 2023)

Tento výzkum se zabývá digitálním aktivismem, specificky Twitterem. Zkoumá, jak může Twitter zdůrazňovat sociální problémy a zastávat se změny v ženském sportu. Twitter poskytuje dostupné prostředí pro fanoušky a sledující sportu, aby vyjádřili své obavy a názory. Sociální média jsou ve sportovním managementu stále více využívána k propagaci změny a rozšiřování možností, sledovatelé mohou komunikovat přímo s kontentem, a tak hrát přímou roli v utváření sportovních událostí a příběhů a veřejně se tak angažují v otázkách, které je zajímají. Tento přístup může mít také negativní implikace, jako nenávistné komentáře, ale v tomto výzkumu se autoři zaměřili na snahu těch, kteří jsou spojeni s ženskou cyklistikou nebo je zajímá ženská cyklistika a využili Twitteru k digitálnímu aktivismu. Cílem této studie bylo zjistit jak a proč používali lidé Twitter k propagaci ženské cyklistiky během Tour de France v roce 2013 (Hoeber, Shaw a Rowe, 2023).

Twitter (a ostatní sociální média), narozdíl od tradičních médií dovolují přístup ke kontentu o ženském sportu a dovolují se angažovat v relevantních problémech. Je to důležité, protože tradiční média marginalizují, přehlížejí, sexualizují a objektivizují ženské atletky (Cooky, 2015; Fink, 2015), vzhledem k hegemonicky mužské nátuře zpráv o sportu (Sherwood a kol., 2017, s. 648). Ženy tak mohou získat vyšší sledovanost a Twitter také nabízí příležitost zabývat se dominantními diskurzemi, zpochybňovat heteronormativní mužskou moc a přesunout pozornost k ženám ve sportu.

Výzkum se pro zkoumání problému a následnou analýzu opírá o feministickou teorii kritického diskurzu. Tento přístup využívá čistě feministického přístupu k řešení sociálních a politických aspektů genderového diskurzu. Genderovou sílu definujeme také jako diskurzivní praxi (Lazar a Kramarae, 2011), která se projevuje prostřednictvím textu, postav, praktik a obrazů na Twitteru, aby reprezentovala, posilovala a vzdorovala různým názorům na účast žen v profesionální cyklistice a vytvářela verze reality (Bacchi a Bonham, 2014). MacKay a Dallaire (2009, s. 26) ve svém shrnutí diskurzivní moci poznamenávají: Diskurz spojuje výkon moci s přijetím určitých pravd o sportovkyních (a sportovcích) jako genderových tělech. Opakování konkrétních výroků o sportovkyních a sportovcích zakládá pravdy o tom, kdo a co jsou, stejně jako absence diskurzivního uznání žen ve sportu je činí

neviditelnými. Tímto způsobem jsou vytvářeny identity žen jako sportovkyň, ale často jako méněcenných, slabších a více sexualizovaných než muži sportovci. Souběžně s tím mohou být identity žen zneviditelňovány také tím, že ve sportu nedostávají mediální pokrytí a finanční prostředky. Vícenásobné pravdy o pohlaví a moci jsou vyjadřovány prostřednictvím diskurzivních praktik a mohou být opakovány, posilovány a/nebo odmítány (de Fina, 2011).

Výzkumnou metodou byla analýza textů zhruba 6000 tweetů, kterou se zkoumalo použití Twitteru, jako diskurzivní praktiky v digitálním aktivismu, který se snažil prosadit ženskou cyklistiku. Specificky bylo zkoumáno, jak jednotlivci a organizace používali Twitter s hashtagem #TDF (oficiální hashtag mužské Tour de France) pro propagaci uvedení ženského v závodě Tour de France, tak, aby přitáhli pozornost k problematickým genderovým vztahům v cyklistice a „vrstvám institucionálního a kulturního sexismu, které existují v rámci sportu a jeho řídicích orgánů“ (McLachlan, 2016, s. 266). K tomuto zaměření byly vyfiltrovány tweety, které společně s hashtagem #TDF použili hashtag #guardian, který odkazoval na článek z *Guardianu* s peticí o zapojení ženského závodu do TDF. Data byla poté interpretována (Hoeber, Shaw a Rowe, 2023).

V rámci roku 2013 patřilo k problematickým genderovým vztahům používání „pódiových dívek“, tedy dívek, které prezentují trofeje na pódiu v mužských závodech, nerovné financování mužských a ženských cyklistů, jiné standardy pro závody (jako je délka závodů, věková pravidla) a neexistující ženský vysoce profilový závod srovnatelný s Tour de France (Hoeber, Shaw a Rowe, 2023).

Rok 2013 je klíčovým, protože v tu dobu nabralo volání po genderové rovnosti v cyklistice potřebné momentum, především pro ženský závod v Tour de France, v roce 2014 byl *Amaury Sport Organisation* (organizátor Tour de France) zaveden La Course, jednodenní ženský závod. Retrospektivní analýza dat z roku 2013 je významná s vědomím, že se o 10 let později, v roce 2022, podařilo dosáhnout významného milníku v ženské cyklistice a byl zaveden etapový závod *Le Tour de France de Femmes* (Hoeber, Shaw a Rowe, 2023).

Závěr:

- Lidé používali linky, retweety, hashtagy, přímé zmínky a posty influencerů jako individuální diskurzivní praktiky pro jejich kolektivní potenciál, aby přitáhli pozornost a propagovali ženskou profesionální cyklistiku v kontextu stého výročí mužské Tour de France.
- Dopad digitálního aktivismu byl například zrušení tradice „pódiových dívek“ v roce 2020.
- Zavedení jednodenního ženského závodu v rámci Tour de France v roce 2014.
- Zavedení ženského závodu *Le Tour de France de Femmes* v roce 2023.
- Twitterové konverzace (a digitální aktivismus obecně) mohou být užitečným prostředkem digitálního aktivismu pro feministickou agendu ve sportu a významným hráčem ve zviditelnění a propagaci ženské cyklistiky.

Přestože došlo ke změně, je nutné nepřeceňovat vliv Twitteru a jeho dopad na rozšíření ženské cyklistiky, není jasné, zda jde o opakovatelnou či úspěšnou metodu aktivismu.

5.7 Cycling Assemblages, Self-Tracking Digital Technologies and Negotiating Gendered Subjectivities of Road Cyclists On-the-Move (Barrie, Waitt a Brennan-Horley, 2019)

Tento výzkum zkoumá genderovou dynamiku jedné konkrétní platformy: Stravy. Technologie sledující vlastní pohyb jsou dnes běžnou součástí silniční cyklistiky. Nabízí koncept cyklistické sestavy ke zkoumání, jak jsou subjektivní aspekty genderu prožívány a jak získávají legitimitu v pohybu prostřednictvím neustálého vyjednávání mezi těly cyklistů a technologiemi (Barrie, Waitt a Brennan-Horley, 2019).

Výzkum vychází z teoretických prací z oblasti živých dat, myšlení assamblage a tělesného feminismu, analyzuje spojení digitálních technologií, cyklistické mobility a genderové subjektivity. Spojuje, jak lze živá data a datově definované prostory rozšířit pomocí tělesného feminismu, což umožňuje nahlédnout na to, jak je gender konstruován v pohybu s pomocí digitálních technologií, sebezpozorování a dat samotných (Barrie, Waitt a Brennan-Horley, 2019). Gender je tedy pojímán jako prostorový, mnohočetný, vitální a tekutý, nikoliv fixní, dichotomický (mužský/ženský), biologicky determinovaný a přirozený.

Tento výzkum rozšiřoval práci Barratta (2017) a ukazuje, jak zkušenosti se selftrackingem zásadně ovlivňují genderové vystupování silničních cyklistů. Prostřednictvím propojení tělesného feminismu jsme konceptualizovali genderovou subjektivitu silničního cyklisty jako *vynořující se*, v návaznosti na prostor, podmíněný tělesnými setkáními a propletením s diskurzivními, afektivními a materiálními skutečnostmi doprovázejícími mobilitu silniční cyklistiky (Barrie, Waitt a Brennan-Horley, 2019).

Metodou výzkumu byla zvolena cyklistická etnografie, které se zúčastnilo 27 australských cyklistů (15 mužů a 12 žen mezi 25 a 60 lety) a data se sbírala v letech 2016 a 2017. Všichni zúčastnění používali cyklistický počítač a 18 z nich nahrávalo své aktivity na Stravu. Diverzita odpovídajících umožnila zkoumat mnoho pohledů na cyklistický život, cesty, výsledky a zkušenosti. Respondenti se účastnili semistrukturovaného rozhovoru a načrtli mapu, která umožnila hlubší porozumění tomu, v jakém prostoru se pohybují a dalších osobních poznámek. Smíšené kvalitativní metody nám umožnily nahlédnout na to, jak genderovaná cyklistická těla jsou současně prostorová, diskurzivní, materiální, afektivní

a emocionální. Pomocí etnografické narativní analýzy byly transkripty systematicky kódovány podle tematických kategorií (vzrušení, riziko, potěšení, nebezpečí, hněv, frustrace, stud a hrdost), klíčové téma extrému se objevilo skrze silniční cyklistiku a digitální data.

Čtyři konkrétní příklady ukazují, jak zapojení Stravy do cyklistických skupin funguje jako mechanismus genderového začlenění a vyčlenění. Nahlíží na Stravu jako na místo napětí vzhledem k extrémům, které může aplikace vytvářet kvantifikováním cyklistiky. Kvantifikování může posilovat, nebo zpochybňovat tělesné a prostorové hranice spojované se sportovními mužskými subjektivitami a alternativními feminitami. Zaměření na cyklistické skupiny vylepšuje naše pochopení křehkosti, vitality, prostorovosti a mnohotvárnosti genderu v pohybu. Cílem výzkumu bylo lépe pochopit, jak je gender prožíván skrze přítomnost a nepřítomnost digitální fitness aplikace, Strava (Barrie, Waitt a Brennan-Horley, 2019).

„Byl jsem (Stravou) pohlcený, chtěl jsem soutěžit a překonávat segmenty, to je typické pro začátečníky. Absolutně jsem to miloval, sledoval, kdo mi dává lajky. Bylo to skvělé, protože jsem taky potřeboval zhubnout, takže to k něčemu bylo a pořád je.“ Řekl jeden z respondentů výzkumu, který tím ukazuje, jak dosáhl své subjektivní legitimacy štíhlého, zdravého a silného cyklisty. Digitální prostředí Stravy proměnilo silnice na soutěžní úseky spojené s mužností, schopnostmi a rychlostí. Tento respondent získával sociální kapitál s každým úsekem, kde dosahoval osobních rekordů. Strava se stala klíčovou součástí cyklistického společenství při dosahování konvenční sportovní mužnosti a sociální identity. Po incidentu, kdy byl málem sražen autem při závodění v cyklistické skupině přehodnotil, jak důležité segmenty ve skutečnosti jsou. Ukazuje tím, jak jsou genderovaná těla utvářena expresivními a materiálními silami, tělo je charakteristické svou mobilitou a proměnlivostí. Cyklistická kultura rychlosti spojená se Stravou pomáhá demonstrovat oddanost hierarchii. Riziko je klíčové a závodění toto riziko zvyšuje. Autonehoda tohoto respondenta připravila o jakékoli výhody a významy genderované subkultury související s ovládnutím silnic. Hierarchie v cyklistických skupinách podporují ty nejlepší a nejrychlejší, kteří si dokazují své mistrovství pomocí digitálního sledování (Barrie, Waitt a Brennan-Horley, 2019).

Jedna respondentka uvedla svou zkušenost, kdy dříve využívala aplikaci pro sledování svých výkonů, ale v současnosti už svá data nesdílí s ostatními. Toto rozhodnutí odráží napětí, které vzniká společně se sdílením svého já na veřejných platformách, dokazuje, že sdílení dat a sebe-sledování může vést k nezdravě soutěživému chování (Barrie, Waitt a Brennan-Horley, 2019). Příklad této respondentky ukazuje, jak technologie a praktiky vytvářejí prostor nadměrné soutěživosti, kde radost z digitálního záznamu výkonů naráží na silný tlak internalizované soutěže. Přesto si uvědomuje emocionální působení dat a jejich vliv na prohloubení radosti i strasti z cyklistiky. Respondentka dále vysvětluje, že je si vědoma genderové politiky osobních údajů generovaných sebetrasováním a jejich sdílením na Stravě a problémům, jako je třeba stalking, které přístup k datům otevírá (Barrie, Waitt a Brennan-Horley, 2019).

Strava má dvě funkce, uživatelé do ní nahrávají aktivity a skrze dostupná data se snaží zlepšit svou vytrvalost. Za druhé, vytváří sociální vztahy zdánlivě bez ohledu na sportovní schopnosti uživatelů, jež spojuje nadšení do sportu. Strava tedy nejen, že sleduje údaje jednotlivce (jako tepová frekvence, vzdálenosti, čas atd.), ale také je sdílí uvnitř sociální skupiny, čímž podporuje mýtus o sportu jako rovnostářské aktivitě, a tak vzniká možnost mezi sebou soutěžit. Existují různé výzvy, a také “segmenty” úseky tras, na kterých se dá soutěžit, nejrychlejší uživatel na daném měřeném úseku získává KOM, pokud je to žena QOM (king/queen of the mountain) Strava se tím stává soutěžní platformou, nestačí sportovat, ale objevuje se tu potřeba “být nejlepší”. Strava tak poskytuje možnosti pro přepsání konvenčních genderových vzorců, které jsou dominantní v mnoha sportovních diskurzích (Barrie, Waitt a Brennan-Horley, 2019).

Analýza zdůrazňuje neuspořádanost životní zkušenosti s cyklistikou prostřednictvím čtyř konkrétních případů, v nichž účastníci a účastnice předvádějí a pocítují řadu genderově podmíněné subjektivity. Ilustruje obavy z digitálního dohledu, potěšení a tlaku na vítězství v souladu s patriarchálními sportovními hodnotami. Také ztracení a nacházení sama sebe ztělesněném v poznání digitálních dat a digitálních technologií. Výzkum ilustruje, jak jsou digitální data „spojena s bytím ve světě“ a součástí „bytí ve světě“ toho, jak je „pocítován každodenní svět, který zahrnuje smyslové a afektivní“. Zásadní je, že výzkum tyto argumenty rozšířil tím, že ukazuje, jak smyslový prožitek digitálních dat, jako místa extrému může rozvracet, nebo potvrzovat tělesné, prostorové a sociální hranice tradičně spojované s mužskými a ženskými rolemi v cyklistice. Dále zdůrazňuje klíčovou roli digitálních dat

při měření cyklistických výkonů a jak se cyklistická veřejnost proměňuje, čímž otevírá nové možnosti prožívání genderové dimenze existence a identity silničního cyklisty (Barrie, Waitt a Brennan-Horley, 2019).

Závěr:

- Cyklisté neumíjí gender jako výhradně biologický faktor, ani na jiné sociálně konstruované místo, ale jako neustálý výdobytek vzájemného působení mezi pohlavími.
- Gender je zde spletcem materiálů (kol, digitálních technologií, digitálních dat, silnic a počasí), souborů myšlenek (včetně těch sportovních a genderových) a jejich vzájemného propojení a nehmotných pocitů (včetně afektivních intenzit, které zvyšují nebo snižují schopnost těla jednat a být ovlivňován).

6. Přehledová tabulka výzkumů

Tabulka č. 1

Výzkum	Metodologie	Zjištění
<p>Experiences that affect participation of women and gender diverse athletes in competitive cycling Erin E. Ayala a kol., 2020 <i>Journal of Outdoor Recreation, Education, and Leadership</i></p>	<p>Smíšená studie kvalitativního a kvantitativního výzkumu, respondenti odpovídali na otevřené otázky a škály.</p>	<p>Zjištění ukazují na nutnost kulturního posunu v rámci cyklistiky a na dopady negativní, a naopak podporující atmosféry a rovnost v rámci cyklistických závodů.</p>
<p>Exploring gendered cycling behaviours within a large-scale behavioural data-set R. Beecham a J. Wood, 2014 <i>Transportation planning and technology</i></p>	<p>Kvantitativní studie, analýza dat ze sdíleného systému kol.</p>	<p>Využití sdílených kol mezi muži a ženami se liší v prostoru a čase a také v účelu aktivity.</p>
<p>Enhancing Women's Participation and Advancement in Competitive Cycling M. Dixon, J. Graham a kol., 2017 <i>Journal of applied sport management</i></p>	<p>Případová studie, data byla sbírána z USAC dokumentů, polostrukturovaných rozhovorů a poslední byly doplňkové dotazy na organizace.</p>	<p>Výzkum zjistil, že současná struktura závodní cyklistiky v USA je škodlivá pro rozvoj, motivaci a udržení ženské cyklistiky.</p>

Tabulka č. 2

Výzkum	Metodologie	Zjištění
<p>Advancing women's cycling through digital activism: a feminist critical discourse analysis L. Hoerber, S. Shaw, K. Rowe, 2023 <i>European sport management quarterly</i></p>	<p>Analýza textů 6000 tweetů, následná interpretace dat, zaměřená na online aktivitu spojenou s Tour de France v roce 2013.</p>	<p>Twitterové konverzace (a digitální aktivismus obecně) mohou být užitečným prostředkem digitálního aktivismu pro feministickou agendu ve sportu a významným hráčem ve zviditelnění a propagaci ženské cyklistiky.</p>
<p>Cycling Assemblages, Self-Tracking Digital Technologies and Negotiating Gendered Subjectivities of Road Cyclists On-the-Move L. Barrie, G Waitt, C. Brennan-Horley, 2019 <i>Leisure sciences</i></p>	<p>Metodou výzkumu byla zvolena cyklistická etnografie na vzorku 27 Australských cyklistů, respondenti se zúčastnili semistrukturovaného rozhovoru a načrtli mapu svého pohybu.</p>	<p>Cyklisté neumísťují gender jako výhradně biologický faktor, ani na jiné sociálně konstruované místo, ale jako neustálý výdobytek vzájemného působení mezi pohlavími.</p>
<p>Male and female motivations for participating in a mass cycling race for amateurs. The Skoda Bike Challenge case study E. Malchrowicz-Moško a kol., 2019 <i>Sustainability</i></p>	<p>Případová studie Skoda Bike challenge v Poznani provedena dotazováním účastníků závodu.</p>	<p>Cyklisté byli více motivováni touhou po kompetitivním sportu, cyklistky se spíše zajímaly o osobní zdraví a celkovou kvalitu života, jako je váha, touha po sociální komunitě a sebevědomí.</p>
<p>Cycling behaviour in 17 countries across 6 continents: levels of cycling, who cycles, for what purpose, and how far? R. Goel a kol., 2022 <i>Transport reviews</i></p>	<p>Deskriptivní analýza s použitím dat z průzkumů, které proběhly v 17 zemích na 6 kontinentech.</p>	<p>Shrnutí měst a zemí do homogenní cyklistické typologie odhaluje, že vysoká míra cyklistiky se vždy objevuje v oblastech, kde je reprezentace žen a všech věkových skupin dobrá.</p>

7. Závěr

V předchozích kapitolách jsem ukázala a shrnula empirické studie, jejichž výsledky shrnuji do několika kategorií. Tento závěr odpovídá cíli této kvalifikační práce, který byl: *představit a shrnout roli genderu a jeho vliv v rekreační i profesionální cyklistice pomocí výzkumů z posledních deseti let*. Snažila jsem se poskytnout přehled empirických výzkumů nejen formou jejich závěrů, ale jejich celkového shrnutí včetně teoretických východisek práce a jejich metodologie.

Výsledky výzkumů jde shrnout do těchto kategorií: rozdílné motivace pro účast v cyklistice pro muže a ženy, rozdílné využití kol jako dopravních prostředků v prostoru a času a zkušenosti žen s nerovným přístupem v profesionální a amatérské závodní cyklistice.

Obecně je cyklistika sportem, ve kterém je zastoupení žen mnohem nižší než zastoupení mužů, a tento rozdíl je ještě výraznější v závodní cyklistice (Ayala, 2020). Muži jezdí na kole spíše a častěji než ženy, jak pro přepravu, tak pro rekreaci a na kole jezdí v delších časových úsecích. Muži používají kolo častěji jako dopravní prostředek, a jezdí více po silnicích, zatímco ženy jezdí raději mimo silnice. Muži i ženy preferují jezdit po cestách, pokud jsou na nich označené pruhy pro cyklisty a cyklostezky pouze pro cyklisty. Oba gendery motivuje k cyklistice vnitřní, personální motivace, jako zdraví a užívání si, pro ženy byly také motivující další faktory, jako sociální a environmentální dopady.

Jako hlavní omezení vnímají obě pohlaví faktory prostředí související s dopravními podmínkami, agresivitou řidičů a bezpečností. Avšak ženy uváděly více omezení a častěji uváděly jako omezující i jiné faktory, jak osobní, tak způsobené prostředím (Heesch, 2012).

Gender se v cyklistice projevuje také v rozdílné motivaci pro účast v závodě, cyklisté jsou spíše motivováni snahou o dobrý výkon a dobrou kondici, sportovkyně jsou motivovány zdravím a štěstím z pohybu. Muže tedy více motivuje touha po kompetitivním sportu, ženy motivuje osobní zdraví a celková kvalita života, jako je váha, touha po sociální komunitě a sebevědomí (Malchrowicz-Moško, 2019).

Rozdílné využití kol v prostoru a čase a s jiným cílem je také oblast, kde se odráží gender v cyklistice, pro ženy je typická cyklistika spíše pro rekreaci, zatímco muži častěji používají kola jako dopravní prostředky. Patrná je také silná prostorová struktura využití kol

u žen, je výjimečné, aby se pohybovaly na rušných dopravních komunikacích, volí spíše klidné části měst s cyklotrasami a parky. Muži také využívají sdílená kola pravidelně, zatímco pro ženy se jedná o nepravidelnou akci, což také potvrzuje využití kol jako dopravních prostředků u mužů a jako volnočasových prostředků u žen (Beecham a Wood, 2013). Ženy jsou v cyklistice nevyrovnaně zastoupeny ve většině zemích, které byly zkoumány, výzkumy ukazují silnou korelaci mezi poměrem mužů a žen, kteří jezdí na kole a celkovým podílem cyklistiky, čím rozšířenější a dostupnější je cyklistika v dané zemi, tím vyrovnanější je zastoupení žen mezi cyklisty (Goel, 2022).

Negativní zkušenosti žen v profesionální a amatérské závodní cyklistice ovlivňují účast na závodech, mezi tyto zkušenosti patří nerovný přístup v průběhu závodu, jako je spojování ženských kategorií do jedné a neexistence kategorie *masters*. Místo motivaci pro zlepšení a postup do vyšších kategorií momentální nastavení nutí ženy, aby se snažily zůstat v nejnižší kategorii, protože postup výše je připravuje na neúspěch. Problémem v závodech jsou také nestejně výherní ceny. Když měly respondentky porovnat výši cen v ženských a mužských kategoriích, v nejvyšší kategorii (tedy P12 u mužů) dostávají 1,5x až 2x více než ženy, tedy zhruba stejně jako je obecný gender „pay gap“ jak poznamenala jedna respondentka. Dále nedostatek zastoupení nebo podpory, jak pro účast v závodech, tak pro účast v cyklistice. Ženy se také setkávají s obtěžováním a pocitu nebezpečí v cyklistické komunitě a nenápadným podporováním stereotypů ze strany organizátorů a lidí, jež zastupují vyšší pozice v cyklistickém světě. Současná struktura cyklistického sportu je škodlivá pro udržení motivace a rozvoj ženské cyklistiky. Výsledky výzkumů přesto ukazují, že cyklistky budou pokračovat v závodění i přes tyto problémy, především, pokud upřednostní individuální zapojení do sportu (Dixon, 2017).

Důležitou součástí zrovnoprávnění ženské cyklistiky je propagace, reprezentace a zastoupení žen. Tomuto se věnuje výzkum digitálního aktivismu ve spojení s propagací ženské profesionální cyklistiky, kdy se prokázalo, že v tomto případě konkrétní twitterové konverzace, ale také digitální aktivismus obecně, může být užitečným prostředkem pro feministickou agendu ve sportu. Digitální aktivismus je významným hráčem ve snaze o zviditelnění a propagaci ženské cyklistiky. Přestože v tomto případě došlo ke změně, není jasné, zda je tato forma opakovatelnou či úspěšnou metodou (Hoeber, Shaw a Rowe, 2023).

Pro zlepšení situace jak v závodní cyklistice, tak pro větší inkluzivitu rekreační a příměstské cyklistiky je důležité ukázat, že si žen v řadách cyklistů pořadatelé, sponzoři, značky a další cyklistické služby váží (Dixon, 2017). V profesionální cyklistice je důležité vytvořit spravedlivé rozdělení kategorií a umožnit mezi nimi plynulý přechod, tím se zvýší motivace posouvat se a zlepšovat (Dixon, 2017). Důležitou roli v inkluzivitě a motivaci hrají pořadatelé závodů a finanční sponzoři. Hlavním bodem je učit se, naslouchat a adaptovat se (Dixon, 2017).

Pořadatelům se také doporučuje poskytovat rovné ceny, více závodních příležitostí pro ženy, čistě ženské závody a specifické akce pro ženy a genderově různé atlety, kteří se chtějí zlepšovat, nebo se více zapojit do sportu. Tyto kroky pravděpodobně sníží úbytek závodníků, zvýší jejich účast a podpoří pocit, že jsou v závodní cyklistice vítáni (Ayala, 2020).

Z výše uvedeného vyplývá, že gender hraje v cyklistice klíčovou roli a gender je důležitým faktorem pro strukturování cyklistického světa. Hraje roli v motivaci jedinců účastnit se cyklistiky jako takové i v tom, jak utváří profesionální a závodní prostředí. V dnešní době existuje mnoho iniciativ, jež mají za cíl zvýšit inkluzivitu cyklistiky a důležitou roli hrají také média a sociální sítě.

8. Bibliografie

ACKER, Joan. From sex roles to gendered institutions. *Contemporary sociology*, 1992, 21.5: 565-569.

ANDERSON, Sonya. The pedagogy of difference: Understanding Teachers' Beliefs and Practice of Gender Equity in Benin. Online. *Gender, Equality and Education from International and Comparative Perspectives*. 2009, roč. 10, s. 39-88. ISBN 1848550944. ISSN 1479-3679. Dostupné z: [https://doi.org/10.1108/S1479-3679\(2009\)0000010005](https://doi.org/10.1108/S1479-3679(2009)0000010005). [cit. 2024-06-06].

AYALA, Erin E., et al. Experiences that affect participation of women and gender diverse athletes in competitive cycling. *Journal of Outdoor Recreation, Education, and Leadership*, 2020, 12.1

BACCHI, Carol; BONHAM, Jennifer. Reclaiming discursive practices as an analytic focus: Political implications. *Foucault studies*, 2014, 179-192.

BARRATT, Paul. Healthy competition: A qualitative study investigating persuasive technologies and the gamification of cycling. *Health & place*, 2017, 46: 328-336.

BARRIE, Lance; WAITT, Gordon a BRENNAN-HORLEY, Chris. Cycling Assemblages, Self-Tracking Digital Technologies and Negotiating Gendered Subjectivities of Road Cyclists On-the-Move. Online. *Leisure sciences*. 2019, roč. 41, č. 1-2, s. 108-126. ISSN 0149-0400. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/01490400.2018.1539682>. [cit. 2024-06-11].

BEECHAM, Roger a WOOD, Jo. Exploring gendered cycling behaviours within a large-scale behavioural data-set. Online. *Transportation planning and technology*. 2014, roč. 37, č. 1, s. 83-97. ISSN 0308-1060. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/03081060.2013.844903>. [cit. 2024-04-09].

BOURDIEU, Pierre, et al. *Nadvláda mužů*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 13-62.

BROACH, Joseph; DILL, Jennifer a GLIEBE, John. Where do cyclists ride? A route choice model developed with revealed preference GPS data. Online. *Transportation research. Part A, Policy and practice*. 2012, roč. 46, č. 10, s. 1730-1740. ISSN 0965-8564. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.tra.2012.07.005>. [cit. 2024-06-06].

BURTON, Laura J. Underrepresentation of women in sport leadership: A review of research. *Sport management review*, 2015, 18.2: 155-165.

BURTON, Laura J.; GRAPPENDORF, Heidi a HENDERSON, Angela. Perceptions of Gender in Athletic Administration: Utilizing Role Congruity to Examine (Potential) Prejudice Against Women. Online. *Journal of sport management*. 2011, roč. 25, č. 1, s. 36-45. ISSN 0888-4773. Dostupné z: <https://doi.org/10.1123/jsm.25.1.36>. [cit. 2024-06-06].

CLARINGBOULD, Inge a KNOPPERS, Annelies. Finding a 'normal' woman: Selection processes for board membership. Online. *Sex roles*. 2007, roč. 56, č. 7-8, s. 495-507. ISSN 0360-0025. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11199-007-9188-2>. [cit. 2024-06-06].

COLANGELO, Jill, et al. “There just isn't any other option—so we just have to put up with it”: mental health in women's cycling and the necessity of structural change. *Frontiers in sports and active living*, 2023, 5.

CONNELL, R. W. *Gender*. Ilustrované vydání, dotisk. Wiley, 2002. ISBN 0745627161, 9780745627168.

CONNELL, Robert William. *Masculinities*. Routledge, 2020.

COOKY, Cheryl; MESSNER, Michael A.; MUSTO, Michela. “It’s dude time!” A quarter century of excluding women’s sports in televised news and highlight shows. *Communication & Sport*, 2015, 3.3: 261-287.

COUNCIL OF EUROPE. *GENDER EQUALITY AND PARTICIPATION IN SPORT*. Online. Rm.coe.int. 2016. Dostupné z: <https://rm.coe.int/bis-factsheet-gender-equality-sport-participation-es/1680714b90>. [cit. 2024-06-06].

CRAWFORD, Duane W.; JACKSON, Edgar L.; GODBEY, Geoffrey. A hierarchical model of leisure constraints. *Leisure sciences*, 1991, 13.4: 309-320.

DE FINA, Anna; SCHIFFRIN, Deborah; BAMBERG, Michael. Discourse and identity. *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*, 2011, 263: 263-282.

DECI, Edward L.; RYAN, Richard M. *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Springer Science & Business Media, 2013.

DIXON, Marlene A.; GRAHAM, Jeffery A.; HARTZELL, Allyson C. a FORREST, Katherine. Enhancing Women's Participation and Advancement in Competitive Cycling. Online. *Journal of applied sport management*. 2017, roč. 9, č. 4, s. 10-21. ISSN 2327-0187. Dostupné z: <https://doi.org/10.18666/JASM-2017-V9-I4-8135>. [cit. 2024-05-24].

ELY, Robin a PADAVID, Irene. A Feminist Analysis of Organizational Research on Sex Differences. Online. *The Academy of Management review*. 2007, roč. 32, č. 4, s. 1121-1143. ISSN 0363-7425. Dostupné z: <https://doi.org/10.5465/AMR.2007.26585842>. [cit. 2024-06-06].

EMOND, Catherine R.; TANG, Wei a HANDY, Susan L. Explaining Gender Difference in Bicycling Behavior. Online. *Transportation research record*. 2009, roč. 2125, č. 1, s. 16-25. ISSN 0361-1981. Dostupné z: <https://doi.org/10.3141/2125-03>. [cit. 2024-06-06].

FALCOUS, Mark. Why We Ride: Road Cyclists, Meaning, and Lifestyles. Online. *Journal of sport and social issues*. 2017, roč. 41, č. 3, s. 239-255. ISSN 0193-7235. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0193723517696968>. [cit. 2024-06-05].

FINK, Janet S. Female athletes, women's sport, and the sport media commercial complex: Have we really "come a long way, baby"? *Sport management review*, 2015, 18.3: 331-342.

GIDDENS, Anthony; KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, Blanka; KRULICHOVÁ, Zuzana; ORLANDO, Daniela; JIROUTOVÁ KYNČLOVÁ, Tereza et al. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0807-1

GOEL, Rahul; GOODMAN, Anna; ALDRED, Rachel; NAKAMURA, Ryota; TATAH, Lamed et al. Cycling behaviour in 17 countries across 6 continents: levels of cycling, who cycles, for what purpose, and how far? Online. *Transport reviews*. 2022, roč. 42, č. 1, s. 58-81. ISSN 0144-1647. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/01441647.2021.1915898>. [cit. 2024-05-30].

GREEN, B. Christine. Building Sport Programs to Optimize Athlete Recruitment, Retention, and Transition: Toward a Normative Theory of Sport Development. Online. *Journal of sport management*. 2005, roč. 19, č. 3, s. 233-253. ISSN 0888-4773. Dostupné z: <https://doi.org/10.1123/jsm.19.3.233>. [cit. 2024-06-06].

HEESCH, Kristiann C.; SAHLQVIST, Shannon; GARRARD, Jan. Gender differences in recreational and transport cycling: a cross-sectional mixed-methods comparison of cycling

patterns, motivators, and constraints. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 2012, 9.1: 1-12.

HOEBER, Larena; SHAW, Sally a ROWE, Katie. Advancing women's cycling through digital activism: a feminist critical discourse analysis. Online. *European sport management quarterly*. 2023, s. 1-20. ISSN 1618-4742. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/16184742.2023.2257727>. [cit. 2024-05-24].

CHALABAEV, Aina, et al. The influence of sex stereotypes and gender roles on participation and performance in sport and exercise: Review and future directions. *Psychology of sport and exercise*, 2013, 14.2: 136-144.

LAZAR, Michelle M.; KRAMARAE, Chervis. Gender and power in discourse. *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*, 2011, 217-240.

LINDSEY, Linda L. *Gender: Sociological Perspectives*. Routledge, 2020.

MA, Liang; DILL, Jennifer a MOHR, Cynthia. The objective versus the perceived environment: what matters for bicycling? Online. *Transportation (Dordrecht)*. 2014, roč. 41, č. 6, s. 1135-1152. ISSN 0049-4488. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11116-014-9520-y>. [cit. 2024-06-06].

MACKAY, Steph; DALLAIRE, Christine. Campus newspaper coverage of varsity sports: Getting closer to equitable and sports-related representations of female athletes?. *International Review for the Sociology of Sport*, 2009, 44.1: 25-40.

MALCHROWICZ-MOŚKO, Ewa; MŁODZIK, Maciej; LEÓN-GUEREÑO, Patxi a ADAMCZEWSKA, Katarzyna. Male and female motivations for participating in a mass cycling race for amateurs. The Skoda Bike Challenge case study. Online. *Sustainability*. 2019, roč. 11, č. 23, s. 6635. ISSN 2071-1050. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/su11236635>. [cit. 2024-05-24].

MAREŠ, J. Přehledové studie: jejich typologie, funkce a způsob vytváření. Online. *Pedagogická orientace*. 2013, roč. 23, č. 4, s. 427-454. ISSN 1211-4669. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/PedOr2013-4-427>. [cit. 2024-06-11].

MCDONAGH, Eileen; PAPPANO, Laura. *Playing with the boys: Why separate is not equal in sports*. Oxford University Press, 2007.

MCLACHLAN, Fiona. Gender Politics, the Olympic Games, and Road Cycling: A Case for Critical History. Online. *International journal of the history of sport*. 2016, roč. 33, č. 4, s. 469-483. ISSN 0952-3367. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/09523367.2015.1134500>. [cit. 2024-06-06].

O'CONNOR, Justen P. a BROWN, Trent D. Real Cyclists Don't Race: Informal Affiliations of the Weekend Warrior. Online. *International review for the sociology of sport*. 2007, roč. 42, č. 1, s. 83-97. ISSN 1012-6902. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1012690207081831>. [cit. 2024-06-06].

OGLES, Benjamin M.; MASTERS, K. S. Obligatory running and gender: An analysis of participative motives and training habits. *Int. J. Sport Psychol*, 1995, 26: 233-248.

WAMSLEY, Kevin B. a PFISTER, Gertrud Ursula. Olympic men and women: The politics of gender in the modern games. In: *Global Olympics : Historical and sociological studies of the modern games*. 3. Amsterdam, 2005, s. 103-125. ISBN 0762311819.

PUCHER, John; BUEHLER, Ralph; GARRARD, Jan; RISSEL, Chris; BAUMAN, Adrian et al. Women and Cycling. In: *City Cycling*. United States: The MIT Press, 2012, s. 211. ISBN 0262517817. Dostupné z: <https://doi.org/10.7551/mitpress/9434.003.0013>.

REETH, Daam Van. *The economics of professional road cycling*. Second edition. Cham, Switzerland: Springer, 2022. ISBN 9783031112584.

RENZETTI, C., CURRAN, D. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2

ROPER, Emily A. *Gender Relations in Sport*. Rotterdam: SensePublishers, 2013. ISBN 94-6209-455-1. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-94-6209-455-0>.

ROSEN, Paul; COX, Peter a HORTON, David. *Cycling and society*. Aldershot, England: Ashgate, c2007. ISBN 1-315-57573-6.

SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2562-8.

SEKOT, Aleš. *Sociologie sportu*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4201-X.

SHAW, Sally a FRISBY, Wendy. Can Gender Equity Be More Equitable?: Promoting an Alternative Frame for Sport Management Research, Education, and Practice. Online. *Journal of sport management*. 2006, roč. 20, č. 4, s. 2. ISSN 0888-4773. [cit. 2024-06-06].

SHERWOOD, Merryn, et al. Newswork, news values, and audience considerations: Factors that facilitate media coverage of women's sports. *Communication & Sport*, 2017, 5.6: 647-668.